

Росуллоҳнинг ташқи қиёфалари (2)

Шамоили Муҳаммадия китобига изоҳли ва эркин таржима

[Ўзбекча]

باب ما جاء في خلق رسول الله صلى الله عليه وسلم (2)

ترجمة وتعليقات حرة على كتاب الشمائل المحمدية للترمذي

[باللغة الأوزبكية]

Абу Ийсо Муҳаммад ибн Ийсо ат-Термизий

أبو عيسى محمد بن عيسى الترمذي

Таржимон: Абдуллоҳ Шариф

ترجمة: عبد الله شريف

Нашрга тайёрловчи: Шамсиддин Дарғомий

مراجعة: شمس الدين درغامي

Риёз шаҳри Рабва маҳалласи диний тарғибот идораси

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1430 – 2009

islamhouse.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين ولا إله إلا الله الحق المبين والعاقبة للمتقين والصلاة والسلام على محمد خاتم النبيين وعلى آله وصحبه وأهل بيته أجمعين وعلى التابعين له م بإحسان إلى يوم الدين وبعد:

Бу "шамоили муҳаммадия" китобидан бўлаётган иккинчи дарсимиз бўлиб, иншааллоҳ бу дарсда биринчи бобни тугатиб, иккинчи бобга киришамиз.

8 - حدثنا سفيان بن وكيع قال حدثنا جميع بن عمير بن عبد الرحمن العجلي إملاء علينا من كتابه قال اخبرني رجل من بني تميم من ولد ابي هالة زوج خديجة يكنى أبا عبد الله عن ابن لأبي هالة عن الحسن بن علي رضي الله عنهما قال سألت خالي هند بن أبي هالة وكان وصافا عن حلية رسول الله وأنا أشتهي أن يصف لي منها شيئا أتعلق به فقال كان رسول الله فخما مفخما يتلألأ وجهه تلالؤ القمر ليلة البدر أطول من المربوع وأقصر من المشذب عظيم الهامة رجل الشعر إن انفرقت عقيقته فرقها والا فلا يجاوز شعره شحمة أذنيه إذا هو وفره أزهر اللون واسع الجبين أزج الحواجب سوابغ من غير قرن بينهما عرق يدره الغضب أقى العرنيين له نور يعلوه يحسبه من لم يتأمله أشم كث اللحية سهل الخدين ضليع الفم مفلج الأسنان دقيق المسربة كأن عنقه جيد دمية في صفاء الفضة معتدل الخلق بادن متماسك سواء البطن والصدر عريض الصدر بعيد ما بين المنكبين ضخم الكراديس أنور المتجرد موصول ما بين اللبة والسرة بشعر يجري كالخط عاري الشديين والبطن ما سوى ذلك أشعر الذراعين والمنكبين وأعالى الصدر طويل الزندين رحب الراحة شثن الكفين والقدمين سائل الأطراف أو قال سائل الأطراف خمسان الأخصمين مسيح القدمين ينبو عنهما الماء إذا زال زال قلعا يخطو تكفيا ويمشي هونا ذريع المشية إذا مشى كأنما ينحط من ص ب وإذا التفت التفت جميعا خافض الطرف نظره إلى الأرض أكثر من نظره الى السماء جل نظره الملاحظة يسوق أصحابه ويبدأ من لقي بالسلام

Ҳасан ибн Алийдан ривоят қилинади: У киши тоғам Ҳинд ибн аби Ҳоладан сўрадим, у киши Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг кўриниш қиёфаларини кўп таърифлар эдилар. Шу сифатлардан

бирортасини айтиб берсалару, мен уни ўрганиб ёдлаб олсам - деб орзу қилардим.

Тоғам айтдиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам жисмонан етук, қалбларда ҳурмат иззатга сазовор олий жаноб шахс эдилар. Юзларидан ойнинг тўлин кечасидаги нуридек нурлар таралар эди. Ўрта бўйдан салгина узунроқ жуда баланддан пастроқ, бошлари каттароқ, ўрта сочлик эдилар, агар сочлари ёзиқ ҳолатда бўлса, иккига фарқлар эдилар, агар ёзилмаган бўлса орқаларига бир бойлам қилиб олардилар, шунда ён тарафдан сочлари кулоқ юмшоғидан ўтиб кетмас эди. (соч ўрими ҳақида келгуси бобда батафсил сўз юритилади иншааллоҳ) Ҳадиснинг давомида айтадиларки: очиқ чеҳралик, пешоналари кенг, камон қошлари сер тук бўлишига қарамай, бир бирига туташмаган эди, икки қош ўртасидан томир ўтган бўлиб, ғазабланганда бўртиб кўриниб қоларди, бурунлари узун ва қирра бурун эди, буруннинг тепа қисмида нур бор эди, тикилмай қараган киши у нурни дўнгбурунлик деб ўйларди аслида ундай эмас эди, серсақол, юзлари тиниқ, катта оғизлик, икки олд курак тишларининг икки чекаси сал очиқроқ жойлашган эди. Кўкрак ўртасидаги туклар бир чизиқ шаклида киндикгача етиб келган, бўйинлари худди кумушдан ишланган суратнинг бўйнидек оқ эди, кўкрак ва қорин бир теккис бўлиб, бири биридан олдинга бўртиб чиқиб турмасди. Кенг кўкраклик ва кенг елкалик, катта бошлик эдилар. Икки кўкрак ўртасидаги киндикгача етиб келган узун чизиқ шаклдаги туклардан бошқа кўкрак ва қорин атрофларида тук бўлмаган эди.

Икки билак, икки елка ва кўкракнинг тепа қисмларида эса туклар бор эди. Икки билаклари катта, кенг кафтлик, оёқ қадам босар ўрни ҳам катта эди. Қўл ва оёқ бармоқлари бўлиқ-бўлиқ эди. Оёқ остининг ўрта қисми ердан ўта кўтарилиб ҳам, жуда ерга ёпишиб ҳам турмас эди ва ниҳоятда силлиқ оёқ бўлиб, ёрилган ўринлар йўқ агар сув истеъмол қилинса, сув юқмасди. Агар юрсалар худди тепа қияликдан тушиб келаётгандек оёқларини ердан дадил кўтариб, олдинга мойил бўлиб, оҳиста ва катта қадам босардилар. Агар атрофларига қарамоқчи бўлсалар, бутун жисмлари билан бурилиб қарар эдилар. Кўзларини ерга қуйи қилиб, ерга бўлган назарлари осмонга бўлган назарларидан кўпроқ эди. Аксар нигоҳлари тафаккурлик эди. Юрсалар Асҳоблар ортидан юрар, йўлиққанга биринчи бўлиб салом беришга шошар эдилар.

9 – حدثنا ابو موسى محمد بن المثنى حدثنا محمد بن جعفر حدثنا شعبة عن سماك بن حرب قال سمعت جابر بن سمرة يقول كان رسول الله ضليع الفم أشكل العين منهوس العقب قال قلت ماضليع الفم قال عظيم الفم قلت ما أشكل العين قال طويل شق العين قلت ما منهوس العقب قال قليل لحم العقب

Жобир ибн Самурадан ривоят қилинади: У киши; Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам "залиул фам " "ашкалул айн" "манҳусул ақиб" бўлганлар дедилар. Ровийлардан бири Шўъба исмлики киши Симак исмлики кишидан "залиул фам" нима деб сўрасам. У оғизнинг катталиги -деб жавоб қилди - дейдилар. "Ашкалул айн" нима? - дедим. У катта кўзлик - деди. "Манҳусул ақибчи"- десам. У товоннинг камгўштлиги - деб жавоб қилди - дейдилар.

10 - حدثنا هناد بن السري حدثنا عشر بن القاسم عن أشعث يعني ابن سوار عن ابي اسحاق عن جابر بن سمرّة قال رأيت رسول الله في ليلة إضحيان وعليه حلة حمراء فجعلت أنظر إليه وإلى القمر فلهو عندي احسن من القمر

Жобир ибн Самурадан ривоят қилинади : Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни ойдин кечада кўрдим, эгниларида қизил ридо ва изор бор эди. Дам у зотга, дам ойга қарайман, назаримда у киши ойдан ҳам нурафшон эдилар - дедилар.

11 - حدثنا سفيان بن وكيع حدثنا حميد بن عبد الرحمن الرؤاس عن زهير عن ابي اسحاق قال سألت رجل البراء بن عازب أكان وجه رسول الله مثل السيف قال لا بل مثل القمر

Абу Исҳоқдан ривоят қилинишича у киши айтадиларки: Бир киши Баро ибн Озибдан Росулulloҳнинг юзлари қиличдекмиди? - деб сўради. Шунда йўқ балки ойдек эди - дея жавоб қилдилар.

12 - حدثنا أبو داود المصاحفي سليمان بن سلم حدثنا النضر بن شميل عن صالح بن ابي الأخضر عن ابن شهاب عن ابي سلمة عن ابي هريرة رضي الله عنه قال كان رسول الله أبيض كأنما صيغ من فضة رجل الشعر

Бу ҳадис Абу Ҳурайрадан айтадиларки:
Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам худди кумушдан қуйиб олингандек оқ юзлик, тўлқин соч эдилар.

13 - حدثنا قتيبة بن سعيد قال أنا الليث بن سعد عن ابي الزبير عن جابر بن عبد الله ان رسول الله قال عرض علي الأنبياء فإذا موسى عليه السلام ضرب من الرجال كأنه من رجال شنوءة ورأيت عيسى ابن مريم عليه السلام فإذا أقرب من رأيت به شبها عروة بن مسعود ورأيت إبراهيم عليه السلام فإذا أقرب من رأيت به شبها صاحبكم يعني نفسه ورأيت جبريل عليه السلام فإذا أقرب من رأيت به شبها دحية

Жобир ибн Абдуллоҳдан ривоят қилинади: У киши айтадилар:
Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам айтадиларки: Менга

пайғамбарлар кўрсатилди, Мусо алайҳи саломни кўрдим, у киши Шануа кишиларидек эканлар. (Шануа Яманлик ўрта қомат қабилалардан бири) Ийсо алайҳи саломни кўрдим, Урва ибн Масъудга ўхшар эканлар. Иброҳим алайҳи саломни кўрдим у киши сизларнинг сохибингизга ўхшар эканлар. -деб (ўзларига ишора қилдилар) Жаброил алайҳи саломни ҳам кўрдим, у зот Деҳяга ўхшар эканлар.

Изоҳ: Бу кўрсатилиши меърож кечасида бўлган, Жаброил алайҳи васалламнинг бу ўхшатилиши инсон қиёфасида келган ҳолларидадир. Ўз шакларида ҳам у зотни Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам икки мартаба кўрганликлари бошқа ҳадисларда ривоят қилиниб, олти юзта қанотлари борлиги зикр қилинган.

14 – حدثنا سفيان بن وكيع ومحمد بن بشار المعنى واحد قالوا أنا يزيد بن هارون عن سعيد الجريري قال سمعت ابا الطفيل يقول رأيت النبي وما بقي على وجه الأرض احد رآه غيري قلت صرفه لي قال كان ابيض مليحا مقصدا

Саид Ал-Журайридан ривоят қилинади у киши Або Туфайлдан эшитдим - дейдилар. Абу Туфайл мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни кўрганман, ҳозир ер юзида у зотни кўрган мендан бошқа инсон қолмади дедилар. Шунда мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни менга сифатлаб берсангизчи дедим. У киши айтдиларки: У зот чиройлик, оқ юзлик, ўрта қомат эдилар.

15 – حدثنا عبد الله بن عبد الرحمن أنا إبراهيم بن المنذر الحزامي أنا عبد العزيز بن ثابت الزهري ثنا اسماعيل بن إبراهيم ابن اخي موسى بن عقبة عن موسى بن عقبة عن كريب عن ابن عباس قال كان رسول الله أفلح الثنيتين إذا تكلم رؤي كالنور يخرج من بين ثناياه

Ибн Аббосдан ривоят қилинади у киши айтадилар: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг икки олд курак тишлари билан икки олд тишларининг ёнидаги тишлари ораси очик бир бирига бирикмаган эди. Гапирганларида гўё тишлари орасидан нур чиқаётгандек бўлар эди.

(2) باب ما جاء في خاتم النبوة

[وفيه 8 أحاديث]

2- Боб

Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламнинг муҳрлари ҳақида келган ҳадислар баёни.

Изоҳ: Аввалом бор бу муҳр ўзи нима? деган саволга бир тўхталиб, бунга уламоларимизнинг жавобларидан намуна келтирсак. Оллоҳ таоло ҳар бир пайгамбарга унинг чинакам пайгамбар эканлигини исботловчи мўъжизаларни берган, шунингдек сўнги пайгамбари Мухаммад саллаллоҳу алайҳи васалламга ҳам бир қанча мўъжизаларни инъом қилди. Бироқ у кишини бутун пайгамбарларга бермаган икки кураклари ўртасидаги муҳр мўъжизаси билан улардан фарқлади, бунинг сабаби ҳақида Уламолардан бири Бурҳониддин Ҳалабий исмлик аллома бундай дейдилар. "Бунинг бир қанча ҳикматлари бор, шу ҳикматларидан бири бу муҳр Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам пайгамбарларнинг сўнгиси эканликларига далолат қилиб, у кишидан кейин пайгамбар йўқлигини билдиради, чунки пайгамбарлик у киши билан якунланди, Оллоҳ таоло муҳрлаган нарса энди қайтиб очилмайди". Демак кимда ким у зотдан кейин пайгамбарликни даъво қилар экан албатта у ёлгончилардандир. Бу муҳр қачон берилганлиги ҳақида уламолар ўрталарида ихтилоф бўлиб, муҳаддис уламоларнинг машҳурларидан бири Ибн Хажар бу бобда келган барча ҳадислар тақозосига кўра бу муҳр Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам тугилган вақтларида бўлмаган, балки Ҳалима Саъдиянинг ҳовлисида икки малоика кўкракларини ёришганда, муҳрни икки кураклари ўртасига қўйишган - дейдилар.

16 – حدثنا قتيبة بن سعيد أنا حاتم بن إسماعيل عن الجعد بن عبد الرحمن قال سمعت السائب بن يزيد يقول ذهب بي خالتي الى رسول الله فقالت يا رسول الله إن ابن اختي وجمع فمسح رأسي ودعا لي بالبركة وتوضأ فشربت من وضوئه وقمت خلف ظهره فنظرت الى الخاتم بين كتفيه فإذا هو مثل زر الحجلة

Соиб ибн Язиддан ривоят қилинишича, айтадиларки: Холам мени Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига олиб бориб ё Росулulloҳ (саллаллоҳу алайҳи васаллам) жияним хаста бўлиб қолди. -дедилар. Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам мени бошимдан силаб Оллоҳдан менга барака тиладилар, сўнг таҳорат қилдилар. Мен таҳорат сувларидан ичиб орқаларида турдимда икки кураклари ўртасидаги муҳрга қарадим. У худди хажала яъни какликнинг тухумидек экан.

Изоҳ: Араб тилида хажаланинг бошқа маънолари ҳам бор экан, лекин имоми Термизий каклик тухуми деган маъно мақсадга мувофиқроқдир, чунки бошқа ривоятда кабутар тухумидек деб ҳам келган, албатта бу ривоят аввалгисини қўллайди, чунки каклик кабутар тенглигидадир, у ривоят ҳам шу ҳадисдан кейин зикр қилинади.

Бу ҳадисдаги таҳорат сувларини ичишлари, таҳорат вақтида аъзоларидан оқиб томаётган, ёки шу аъзоларда нам бўлиб турган сувлар бўлиб, Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламнинг баракотларидан баҳраманд бўлиш мақсадида ичганлар. Бошқа ривоятларда ҳам саҳобалар Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг таҳорат сувларини талашганликлари келган. Маълумки саҳобалар яхшилик йўлида бир-бирлари билан мусобақа қилишарди.

17 - حدثنا سعيد بن يعقوب الطالقاني أنا أيوب بن جابر عن سما ك بن حرب عن

جابر بن سمرة قال رأيت الخاتم بين كتفي رسول الله غدة حمراء مثل بيضة الحمامة

Жобир ибн Самура ривоят қиладилар: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг икки кураклари ўртасидаги муҳрни кўрдим, у худди кабутар тухумидек қизил без эди.- дейдилар.

Изоҳ: Яъни муҳрнинг ҳажми кабутар тухуми баробарича демоқчилар.

18 - حدثنا ابو مصعب المدني أنا يوسف بن الماجشون عن ابيه عن عاصم بن عمر

بن قتادة عن جدته رميثة قالت سمعت رسول الله ولو أشاء أن أقبل الخاتم الذي بين

كتفيه من قربه لفعلت يقول لسعد بن معاذ ييم مات اهتز له عرش الرحمن

Осим ибн Умар ибн Қатода бувилари Румайсо розиёллоҳу анҳодан ривоят қилишларича, у аёл айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламдан эшитганман, -агар икки кураклари ўртасидаги муҳрни бўса қилишни хоҳлаганимда имкони бор эди- Саъд ибн Муоз ўлган кун Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам Раҳмоннинг арши Саъд учун тебранди.- деганлар.

Изоҳ: Ҳадисни эшитган вақтда яқин турган ҳолатларини ҳам айтиб ўтиятдилар, бу эса ҳадиснинг қадрини янада оширади. -Дейди муҳаддис уламолар, чунки ровий эшитиши вақтида диққат ва эътиборлик бўлиб ўша ҳолатини ҳам зикр қилиши ҳадисда хатога йўл қўймаслигига олиб борадиган омиллардан.

19 - حدثنا احمد بن عبدة الضبي وعلي بن حجر وغير واحد قالوا أنا عيسى بن

يونس عن عمر بن عبد الله مولى غفرة قال ثني إبراهيم بن محمد من ولد علي بن ابي

طالب رضي الله عنه قال كان علي رضي الله عنه إذا وصف رسول الله فذكر

الحديث بطوله وقال بين كتفيه خاتم النبوة وهو خاتم النبيين

Алий ибн аби Толибдан ривоят қилинади: У киши агар Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни сифатлайдиган бўлсалар, икки кураклари ўртасида пайғамбарлик муҳри бор эди ва у зот пайғамбарлар хотимаси яъни сўнггиси - дер эканлар.

20 - حدثنا محمد بن بشار أنا أبو عاصم أنا عزرة بن ثابت قال ثني علباء بن أحمـر

اليشكري قال حدثني ابو زيد عمر بن أخطب الأنصاري قال قال لي رسول الله يا أبا

زيد أدن مني فامسح ظهري فمسحت ظهره فوقع أصابعي على الخاتم قلت وما

الخاتم قال شعرات مجتمعات

Аби Зайд Амр ибн Ахтаб ал-Ансорийдан ривоят қилинади: Айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам менга эй Або Зайд менга яқинроқ келиб орқамни сила дедилар, мен орқаларини силадим, қўлим хотамга яъни муҳрга тегди, ровийлардан бири айтадики: хотам нима? -деб сўрасам у озгина туклардан иборатдир. - деди

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.